

УДК 069.01.12:316.77

Бондарець О. В.

ОСВІТНІ МОДЕЛІ МУЗЕЮ ТА СПЕЦИФІКА ОСВІТНЬОЇ ДІЯЛЬНОСТІ НА СУЧАСНОМУ ЕТАПІ

У сучасній соціокультурній ситуації розвиток музейної справи багато в чому визначається динамікою комунікаційного простору музею.

У цьому дослідженні автор аналізує освітні моделі музею, акцентуючи увагу на комунікативній, та наголошує, що різноманітні форми культурно-освітньої діяльності мають сприяти аналізу змісту експозиції (тобто є «засобом, а не самоціллю»).

Звернено увагу на трактування та співвідношення деяких термінів, зокрема «культурно-освітня діяльність», «музейна педагогіка» та «методика культурно-освітньої діяльності».

Ключові слова: музеологія (музеезнавство), музей, комунікація, культурно-освітня діяльність, методика культурно-освітньої діяльності, музейна педагогіка.

Нині, коли музей розглядають як комунікативну систему, а музейну аудиторію як учасника діалогу, що здійснюється в музейному середовищі, і коли мова йде взагалі про музейну публіку (не лише фактичних, а й потенційних відвідувачів), важливо проаналізувати освітню діяльність музеїв (звісно, цій проблемі в останні роки присвячено значну кількість публікацій, зокрема й навчальні посібники [напр.: 5]) в історичному розвитку, щоб зрозуміти не лише специфіку сучасного етапу, а й проблеми та перспективи її розвитку та вивчення.

Розглядаючи динаміку освітніх моделей музею, зокрема, М. Ю. Юхневич виділяє просвітницьку (1870–1890 рр. – середина третього десятиріччя ХХ ст.), політизовану (1920–1950 рр.), інформативну (1960-ті – середина 1980-х рр.), комунікативну (з кінця 1980-х рр. – донині) [12, с. 301–305]. За своєрідний орієнтир береться, уже традиційно [напр.: 19, с. 469–471], термінологія (див. табл.). Значимо, що термін «науково-просвітницька робота» в українському музеезнавстві співіснував із «науково-освітня робота» (інші основні напрями діяльності музею, як-от

науково-експозиційна та науково-фондова робота, також на цьому етапі (1960-ті – середина 1980-х рр.) відображали бажання повернути музею статус наукового, а не лише пропагандистського закладу). Терміни «науково-освітня робота», «масова робота» активно використовували в музейній практиці не лише у 1990-ті рр., а й на початку ХХІ ст. На тривалі використання терміна «науково-просвітницька робота» також вказують дослідники [12, с. 303; 19, с. 471], пояснюючи це відсутністю «в музейній галузі єдиного розуміння того, ради чого музей зустрічається зі своїми відвідувачами» [19, с. 471]. Але варто зазначити, що, на думку Т. Ю. Юренєвої, на сучасному етапі зміст взаємодії музею та відвідувачів визначає термін «культурно-освітня діяльність» [19, с. 469–494].

Тоді важливим є співвідношення термінів «музейна педагогіка» та «культурно-освітня діяльність». Як «освіту в просторі культури» розглядає культурно-освітню діяльність Т. Ю. Юренєва [19, с. 470], зазначаючи, що «освіта» трактується широко та передбачає розвиток розумових здібностей та інтелекту

людини, її особистісних якостей, ціннісного ставлення до світу тощо (погоджуючись із М. Ю. Юхневич [20, с. 13]). Музейна педагогіка, на думку Т. Ю. Юрєнєвої, становить теоретичну та методологічну основу культурно-освітньої діяльності (створює нові методики та програми роботи з відвідувачами, вивчає вплив на них різних форм музейної комунікації) [19, с. 470–471; див. також: 9]. Подібною думки дотримується і М. Ю. Юхневич, визначаючи музейну педагогіку як наукову дисципліну на межі музеєзнавства, педагогіки та психології, і розглядає музей як освітню систему, а культурно-освітню діяльність як традиційний для музею напрям, що входить у компетенцію цієї дисципліни [12, с. 305–306].

Якби ми повністю погодилися з подібними трактуваннями співвідношення термінів «музейна педагогіка» та «культурно-освітня діяльність», то логічно було б зробити висновок, що комунікативна освітня модель музею співвідноситься (див. табл.) з терміном «культурно-освітня діяльність» (що й запропонувала Т. Ю. Юрєнєва [19, с. 470–471], але не зовсім врахувала М. Ю. Юхневич [12, с. 304–305]).

На нашу думку, слід узяти до уваги ще й структуру музеєзнавства та в її контексті проаналізувати, зокрема, музейну педагогіку.

Погоджуємось, що культурно-освітня діяльність є одним із основних традиційних напрямів діяльності музею (поруч з експозиційною та фондовою). Традиційно вивчається і методика цих напрямів діяльності. Ми вже зверталися до аналізу структури музеології (музеєзнавства) [2], тому скористаємось хоча б однією з наведених схем (рис. 1, рис. 2). Підрозділ «*прикладна музеологія (музеєзнавство)*» містить, зокрема, «*наукову методіку*», яку традиційно розглядають за трьома зазначеними вище напрямками музейної діяльності. Підрозділ «*теоретична музеологія (музеєзнавство)*» містить, зокрема, «*теорію комунікації*», яка є на сьогодні доволі актуальною у зв'язку зі зміною ролі музею в сучасному світі та трансформацією його функцій. Зазначимо, що серед теоретичних засад музейної комунікації значне місце належить вивченню фізичних та психічних передумов комунікації [3, с. 174–180]. «*Теорія комунікації*» та «*наукова методика культурно-освітньої діяльності*», на нашу думку, і становлять «теоретичну та методологічну основу культурно-освітньої діяльності» (в тому розумінні, як її трактує, визначаючи завдання, Т. Ю. Юрєнєва), тобто, про що вже йшлося вище, «*музейної педагогіки*» [19, с. 470–471]. Тоді чи є місце музейній педагогіці в структурі

Таблиця. Динаміка освітніх моделей музею

Етапи	Освітні моделі музею	Терміни, що визначають характер роботи з аудиторією	Основні форми роботи з аудиторією
1870–1890-ті – середина 1920-х	просвітницька	«культурно-просвітницька робота», «позашкільна освіта»	екскурсії, лекції
1920–1950-ті	політизована	«політико-просвітницька робота», «масова робота»	екскурсії, лекції, організація культпоходів, участь у формуванні агітпотягів, агітпароплавів, агітавтомобілів, проведення «красназвич п'ятиденок» з улаштуванням на місцях «куточків красназвця», виступи з радіодоповідями та кінолекціями, створення стаціонарних та пересувних виставок тощо [12, с. 294–295]
1960-ті – середина 1980-х	інформативна	«науково-просвітницька робота», «ідейно-виховна робота»	екскурсії по експозиції, виставках, відкритому зберіганні фондів та позамузейних пам'ятках; лекції; консультації; тематичні вечори; конкурси, вікторини; робота гуртків, клубів і т. п.; музейні уроки та індивідуальні письмові завдання; науково-допоміжні кабінети при музеях; комплексні масові заходи; пересувні форми роботи [9]
кінець 1980-х – донині	комунікативна	«культурно-освітня діяльність / музейна педагогіка»	традиційні форми (екскурсії, лекції, консультації, музейні гуртки, студії, клуби та ін.), часто з елементами інтерактиву; музейні свята; рольові ігри. <i>Популярні форми: майстер-класи, уроки живопису або музейні пленери, квести та театралізовані квести, інтелектуальні турніри, воркшопи, музейні фестивалі, кінопокази, інтерактив із фолловерами (конкурси та ін.)</i>

музеології? Чи, може, варто ототожнювати «наукову методику культурно-освітньої діяльності» (на сьогодні – «методику культурно-освітньої діяльності») та «музейну педагогіку»?

На думку Ф. Вайдахера, поняття «музейна педагогіка» «в своєму... історичному розвитку привело себе само ad absurdum, часто провокує непорозуміння, бо некомпетентні люди плутають такі цілком різні, навіть діаметрально протилежні медії як музей та школу» [3, с. 183]. Загальноприйнятою є на сьогодні думка про те, що музейна педагогіка була спочатку спрямована на дитячу аудиторію, а потім (з 1980-х рр.) – на всі категорії музейної аудиторії [див., напр.: 8; 1].

Ф. Вайдахер також зазначає, що «музей передусім не місце здобуття знань, а місце розуміння» [3, с. 181]. Вказуючи на специфічність музейної освітньої функції, дослідник наголошує, що «істотною ознакою такої освітньої функції є те, що вона здійснює освіту не пріоритетно (транзитивно), а тільки **УМОЖЛИВЛЮЄ** її (інтранзитивно)» [3, с. 182].

Розглянемо ще одне з трактувань музейної педагогіки, а саме як суміжної наукової дисципліни, яка досліджує музейні форми комунікації, характер використання музейних засобів у переданні та сприйнятті інформації з погляду педагогіки [9; див. також: 15, с. 68]. Як предмет музейної педагогіки розглядають проблеми, пов'язані зі змістом, методами і формами педагогічного впливу музею, з особливостями його впливу на різні категорії населення, а також визначення місця музею в системі установ культури [9]. Зважаючи на це, ми знову вбачаємо багато спільного з *методикою культурно-освітньої діяльності*. Чи залишається дискусійним питання належності музейної педагогіки як окремого структурного елементу до системи музеології (музезнавства)?

Рис. 1. Система музеології (за Ф. Вайдахером)

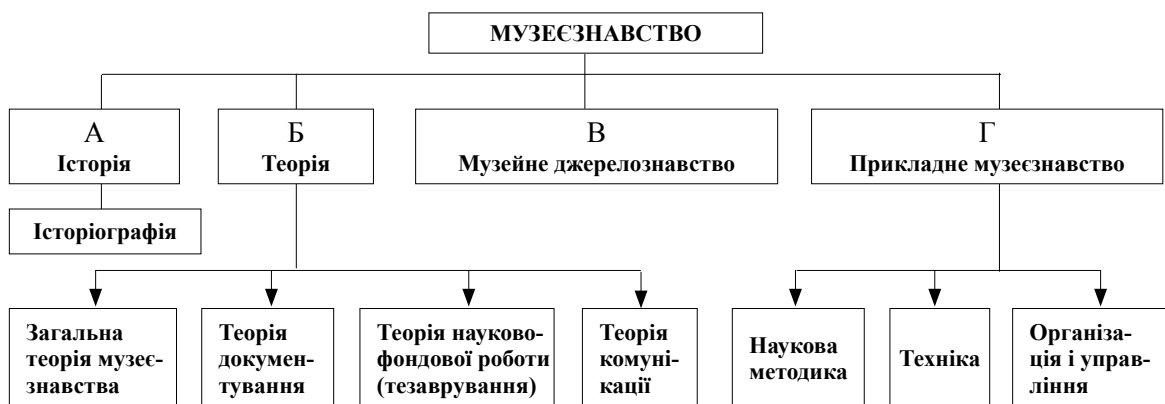

Рис. 2. Структура музезнавства (1988 р.)

Надалі зосередимо свою увагу на специфіці культурно-освітньої діяльності на сучасному етапі. Т. Є. Курченко, зокрема, зазначала, що «у практичній культурно-освітній діяльності західних музеїв поряд з традиційними лекціями, екскурсіями, консультаціями, музейними гуртками, студіями, клубами, вже давно широкого вжитку набули музейні свята, рольові ігри, різні форми роботи з дітьми з обмеженими можливостями та спеціальними потребами тощо», та наголошувала, що «музеї мають переглянути весь спектр традиційних форм культурно-освітньої діяльності, модернізувати їх та ввести до їхнього арсеналу нові форми, що відповідають сучасним тенденціям і запитам» [6]. Практичні напрацювання українських музеїв, починаючи з 1990-х рр., дали змогу внести елементи інтерактиву в традиційні форми роботи з аудиторією (наприклад, під час інтерактивної екскурсії «малюємо, складаємо пазли, розв'язуємо цікаві завдання...»), широкого вжитку набули майстер-класи, уроки живопису або музейні пленери, квести та театралізовані квести, інтелектуальні турніри, воркшопи (workshops, тобто навчальні майстерні-лабораторії), музейні фестивалі, кінопокази, інтерактив з фолловерами (конкурси та ін.) тощо. Для дитячої аудиторії, окрім популярних інтерактивних екскурсій та квестів, пропонують практичні семінари, майстерні та курси (на канікулах), програми на день народження, спеціальні заходи (наприклад, ніч мистецтва для дітей) [10]. Наприклад, Національний науково-природничий музей НАН України пишається своїми *комбінованими програмами* для школярів: екскурсія поєднана з майстер-класом; перегляд фільму та ознайомлення з тематичною виставкою (чи практичні інтерактивні завдання); квест та практичне заняття (наприклад, зі створення власного гербарію); є, зокрема, квест про екзотичні фрукти, в який інтегрована дегустація та інше [16, додаток «Анкета музею. Національний науково-природничий музей НАН України»]. Доволі цікаву, на нашу думку, інтерактивну освітньо-виховну програму пропонує Мелітопольський міський краєзнавчий музей. На «Музейний вихідний» щосуботи запрошують маленьких пізнайликів віком від 6 до 9 років, які «мандрують у часі», зазирають до чарівної «Музейної скрині», переглядають відеосюжети та мультфільми, що відповідають заданій тематиці зустрічі, роблять аплікації чи щось інше (співробітники музею пропонують різноманітні майстер-класи), беруть участь в інтерактивних вікторинах, мають хвилинку фізичної активності (грають у веселі ігри-руханки) тощо.

Намагаючись зробити музей «веселим та інтерактивним» (беручи до уваги також і зростання конкуренції за вільний час відвідувачів та фінансові потреби), музеї не мають забувати, що розваги повинні сприяти аналізу змісту експозиції (тобто є «засобом, а не самоціллю»).

Хоч як прикро, часто, наприклад, театралізовані екскурсії під час акції «Ніч в музеї» з участю наукових співробітників, які не мають акторських здібностей, якісних спеціальних атрибутів (зокрема костюмів), навряд чи сприяють комунікації «відвідувач – представник епохи, що експонується» зокрема чи в цілому – «освіті або культурному збагаченню».

На сьогодні в музеології дискусійними залишаються узагальнення щодо форм культурно-освітньої діяльності, оскільки на сучасному етапі модифікація форм здійснюється через технологію синтезу. Зокрема, згаданий вище перелік Т. Є. Курченко охоплює «різні форми роботи з дітьми з обмеженими можливостями та спеціальними потребами» [6, с. 80], але сюди, наприклад, ми можемо віднести онлайн-екскурсію мовою жестів (ї орієнтована вона може бути не обов'язково на дітей, хоча не заперечуємо, що вікова ознака є однією з основних при плануванні музейної комунікації [напр.: 3, с. 188–189]). Ключовим словом тут радше буде «екскурсія», але не як традиційна форма культурно-освітньої діяльності, а модифікована.

О. Б. Медведева та М. Ю. Юхневич, зокрема, основними формами вважають такі: *екскурсія, лекція, консультація, наукові читання* (конференції, сесії, засідання), *клуб* (гурток, студія), *конкурс* (олімпіада, вікторина), *зустріч із цікавою людиною, концерт* (літературний вечір, театралізоване дійство, кіносеанс), *музейне свято, історична гра*; на їхню думку, ці форми культурно-освітньої діяльності мають суттєві характеристики (традиційні – нові; динамічні – статичні; групові – індивідуальні; ті, що задовольняють потреби в пізнанні / в рекреації; передбачають пасивну / активну поведінку аудиторії) [12, с. 418–422]. Ці науковці перераховують і додаткові характеристики форм культурно-освітньої діяльності (орієнтовані на однорідну / різнорідну аудиторію; музейні – поза-музейні; комерційні – некомерційні; разові – як цикл; прості – комплексні) [12, с. 422–424]. Майже ідентичний (не включено наукові читання (конференції, сесії, засідання) та пропонується рольова гра (а не історична)) перелік навела Т. Ю. Юренєва [19, с. 471–489].

І хоча багато науковців неодноразово вказують на спільні тенденції в розвитку музейної справи в Україні та пострадянських країнах (зокрема Росії) [напр.: 7], слід зазначити, що,

зокрема, форми культурно-освітньої діяльності в сучасних українських навчальних посібниках / підручниках не знайшли належного висвітлення. Наприклад, М. Й. Рутинський та О. В. Стецюк у розділі «Основні напрями роботи музеїв» узагалі не говорять про культурно-освітню діяльність, а лише окремий розділ присвячують «організації екскурсійної справи у музеях та в практиці культурологічного туризму» [13, с. 286–324]. У підручнику В. І. Якубовського також приділено увагу лише екскурсії як «основній формі науково-просвітницької роботи в музеї» [21, с. 130–138].

Вважаємо за потрібне наголосити, що збірне поняття «програми» Ф. Вайдахер трактує як те, що «охоплює всі ті музейні заходи культурно-освітньої роботи, які здійснюються не через експозиції і не через публікації. Вони займаються насамперед додатковою інтерпретацією збірок шляхом різних заходів» [3, с. 410]. Розглядаючи специфіку цих програм [3, с. 410–421], Ф. Вайдахер говорить і про методи їх реалізації (багато з них співвідносяться із зазначеними вище формами культурно-освітньої діяльності, тобто методи і форми в цьому разі розглядаються як тотожні поняття).

У практичній діяльності низки українських музеїв також загальноприйнятими є різні терміни щодо форм культурно-освітньої діяльності. Наприклад, Національний художній музей України (НХМУ) говорить про унікальні «просвітницькі програми для різного віку» [4], серед яких, зокрема, щомісячна програма для сімейного дозвілля з дітьми від 6 до 9 років (або квест для родини) «П'ятаки-маляки».

Сприйняття музею як простору взаємодії між публікою та колекціями постійно переосмислюється, що відображається і на пріоритетних формах / методах культурно-освітньої діяльності.

Сьогодні у світі є нормою, коли в холі музею стоять крісла на колесах, в експозиції присутні тактильні моделі, загальну інформацію надруковано шрифтом Брайля тощо. Музейники говорять про важливість арт-терапевтичних та адаптаційних програм (проектів), про «equal access», тобто рівний доступ, але в Україні проблема залишається (хоч і є деякі позитивні зрушення¹), вимогам рівного доступу не відповідають

¹ Наприклад, НХМУ пропонує спеціальні екскурсії для слабозрячих, співпрацює зі спеціалізованими інтернатами (люди з когнітивними розладами), багато активностей проводилося для дітей переселенців для полегшення адаптації в новому середовищі. Національний музей мистецтв імені Богдана та Варвари Ханенків пропонує арт-терапевтичні сесії в музейному просторі для розвитку індивідуальних мереж підтримки молодих осіб із інтелектуальною недостатністю. У Національному Києво-Печерському історико-культурному заповіднику, зокрема в рамках Шостої науково-практичної конференції «Музейна

навіть провідні музеї. У цьому контексті важливим є, зокрема, вже доволі відомий музей «Третя після опівночі» (відкрито в Києві в березні 2017 р.), що є соціальним проектом, який «допомагає зрозуміти зрячим, із якими прикрощами і труднощами стикаються ті, хто втратив зір або ніколи не бачив» (усі екскурсії проходять у суцільній темряві та в супроводі незрячих гідів) [17]. Варто згадати також проект «Діалог у темряві (Dialogue in the Dark)», що діє у 28 містах 21 країни (України в цьому переліку немає). Добре, що українські музейні працівники запозичують зарубіжний досвід, але буде ще краще, якщо ініціюватимуть власні оригінальні проекти.

Нині в наукових дискусіях доволі часто лунають думки, що так зване «музейне дозвілля» перетворює музей у «центр розваг» чи «культурно-розважальний центр», що не відповідає сутності музею (функція дозвілля не може бути основною).

Науковці віддають перевагу трактуванню музею як феномену історичної пам'яті [напр.: 12, с. 317–321; 11], пам'яті культури (культурна пам'ять як взаємодія теперішнього з минулим, що формує ідентичність колективу [14, с. 88]). Водночас застерігають, що «музей – не просто хранилище історичної пам'яті, пам'яті культури. Музей – жива лабораторія історичної пам'яті, пам'яті культури...» [18, с. 101]. Сподіваємось, що теоретичні напрацювання внесуть корективи в пріоритети практичної діяльності музеїв, зокрема її культурно-освітнього напрямку.

Ф. Вайдахер, спираючись на попередні дослідження, слушно зауважує, що програма виправдана лише в тому разі, якщо враховує низку основних вимог (потреба, відповідність, пріоритети, засоби) [3, с. 412]. Серед поставлених питань актуальним у контексті сказаного вище є таке: «чи відповідає ця програма основним завданням музею, чи стосується вона колекцій і експозицій музею і чи підтримує їх?» (пріоритети) [3, с. 412].

Розглядаючи специфіку культурно-освітньої діяльності на сучасному етапі, можемо аналізувати ще значне коло проблем (наприклад, вимоги до фахівців з культурно-освітньої роботи, їх теоретична та практична підготовка тощо), але ми звернули увагу лише на ті, які важливі насамперед у контексті дослідження освітніх моделей музею.

педагогіка – проблеми, сьогодення, перспективи», відбулися семінар «Доступність музею для осіб з порушенням слуху» (27.09.2018) та Міжнародна виставка художників із порушенням слуху (25.09–04.10.2018).

Підсумовуючи, можемо констатувати, що знання (чи/та розуміння), яке створюють та популяризують музеї, несе в собі відбиток соціокультурної ситуації, в якій його створено. У контексті комунікативної освітньої моделі музею важливим є розуміння терміна «культурно-освітня діяльність» як одного з основних напрямів музейної діяльності (інші терміни, зокрема й «культурно-просвітницька діяльність», на сучасному етапі не є актуальними) та, ймовірно, ототожнення термінів

«методика культурно-освітньої діяльності» та «музейна педагогіка» (входить до структури «прикладної музеології»). Теоретичні засади культурно-освітньої діяльності, на думку автора, вивчає «теорія комунікації» (входить до структури «теоретичної музеології»). Різноманітність форм (методів) культурно-освітньої діяльності є результатом модифікації, що здійснюється через технологію синтезу, і всі вони мають сприяти аналізу змісту експозиції.

Список літератури

1. Бондарець О. В. НаУКМА і музеї: деякі особливості діалогу / О. В. Бондарець // Наукові записки НаУКМА. – Київ, 2015. – Т. 166 : Теорія та історія культури. – С. 75–78.
2. Бондарець О. В. Структура музеєзнавства: актуальні проблеми розвитку науки / О. В. Бондарець // Наукові записки НаУКМА. – Київ, 2017. – Т. 191 : Теорія та історія культури. – С. 72–78.
3. Вайдахер Ф. Загальна музеологія : посібник / Фрідріх Вайдахер ; пер. з нім. В. Лозинський, О. Лянґ, Х. Назаркевич. – Львів : Літопис, 2005. – 630 с.
4. Інноваційні програми [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://namu.kiev.ua/ua/educational-programs/namu/innovation-programs.html>. – Назва з екрана.
5. Карсим І. А. Культурно-освітня діяльність музеїв : навч. посіб. / І. А. Карсим. – Київ : КНУ імені Тараса Шевченка, 2007. – 112 с.
6. Курченко Т. С. Інноваційні форми культурно-освітньої діяльності музейних установ України у світлі сучасних потреб інформаційного суспільства / Т. С. Курченко // Культурні трансформації в синхронії та діахронії: теорія і практика : Тези доповідей міжнародної наукової конференції 24–27 вересня 2012 р., м. Київ, Україна (до 20-річчя кафедри культурології). – Київ : Стародавній світ, 2012. – С. 79–81.
7. Маньковська Р. В. Музеологія як наукова галузь: сучасний дискурс та проблема теоретичного інтегрування / Р. В. Маньковська // Краснавство. – 2009. – Ч. 3–4. – С. 136–144.
8. Мащенко О. О. Рекреаційний аспект науково-освітньої діяльності музею історії м. Дніпродзержинська («Музейні посиденьки») / О. О. Мащенко // Музей і місто : Музеєзнавчі аспекти збереження і відтворення своєрідної міської культури (Матеріали обласної наукової конференції, присвяченої 225-річчю м. Дніпропетровська). – Дніпропетровськ, 2003. – С. 83–85.
9. Музеєведение. Музеи исторического профиля : учеб. пособие / под ред. К. Левыкина, В. Хербста. – Москва : Высшая школа, 1988. – 431 с.
10. Музей, райське місце для дітей [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.goethe.de/ins/ua/uk/kul/mag/21182027.html>. – Назва з екрана.
11. Наварро О. История и память в современном музее: несколько замечаний с точки зрения критической музеологии / О. Наварро // Вопросы музеологии. – 2010. – № 2. – С. 3–11.
12. Основы музееведения : учеб. пособие / отв. ред. Э. А. Шулепова. – Изд. 3-е. – Москва : ЛИБРОКОМ, 2013. – 432 с.
13. Рутинський М. Й. Музеєзнавство : навч. посіб. / М. Й. Рутинський, О. В. Стежок. – Київ : Знання, 2008. – 429 с.
14. Сарапіна Є. В. Пам'ять-слід: зворотний бік політик пам'яті / Є. В. Сарапіна // Культурні трансформації в синхронії та діахронії: теорія і практика : Тези доповідей міжнародної наукової конференції 24–27 вересня 2012 р., м. Київ, Україна (до 20-річчя кафедри культурології). – Київ : Стародавній світ, 2012. – С. 88–89.
15. Словник-довідник термінології музейництва / Роман Микульчик, Петро Слободян, Єлизавета Діденко, Тарас Рак. – Львів : Вид-во Львівської політехніки, 2012. – 128 с.
16. Сосяк О. І. Музей як комунікаційна система : Кваліфікаційна робота на здобуття освітнього ступеня бакалавра / Сосяк Ольга Іванівна // Архів кафедри культурології НаУКМА. – Київ, 2018. – 73 с. та додатки.
17. Третя після опівночі [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.0300.com.ua>. – Назва з екрана.
18. Эйнгорн Н. К. Память в культуре и культура памяти / Н. К. Эйнгорн // Культурні трансформації в синхронії та діахронії: теорія і практика : Тези доповідей міжнародної наукової конференції 24–27 вересня 2012 р., м. Київ, Україна (до 20-річчя кафедри культурології). – Київ : Стародавній світ, 2012. – С. 100–101.
19. Юрєнева Т. Ю. Музеєведение : учебник / Т. Ю. Юрєнева. – 4-е изд. испр. и доп. – Москва : Академический Проект, Альма Матер, 2007. – 560 с.
20. Юхневич М. Ю. Я поведу тебя в музей : учебное пособие по музейной педагогике / М. Ю. Юхневич. – Москва : Рос. ин-т культурологии, 2001. – 223 с.
21. Якубовський В. І. Музеєзнавство : підручник / В. І. Якубовський. – Кам'янець-Подільський : ПП Мошак М. І., 2010. – 352 с.

O. Bondarets

EDUCATIONAL MODELS OF THE MUSEUM AND THE SPECIFICS OF CULTURAL AND EDUCATIONAL ACTIVITIES AT THE PRESENT STAGE

Nowadays the development of the museum business is largely determined by the dynamics of the museum's communicative space in the sociocultural situation.

In this research, the author analyzes the educational models of the museum [enlightening (1870s and 1890s – mid-1920s), politicized (1920s and 1950s), informative (1960s – mid-1980s) and communicative (late 1980s to the present)], focusing on the communicative one.

The diversity of forms of cultural and educational activities is the result of a modification that is carried out through the synthesis technology, and all of them should contribute to the analysis of the content of the exposure (that is, to be “an instrument, not an end in itself”).

The author puts emphasis on the interpretation of such terms as “cultural and educational activities”, “museum pedagogy”, “methodology of cultural education”.

The author discusses cultural educational function as one of the core functions of museums in the context of the communicative educational model of the museum. Other terms, including “cultural enlightenment function”, are currently deemed irrelevant. The author suggests that the terms “methodology of cultural education” and “museum pedagogy” are equivalent and belong to applied museology. Theoretical foundations of the cultural educational function of the museum are studied by the communication theory and belong to theoretical museology.

The author comes to the conclusion that the knowledge (or/and understanding) that museums create and popularize carries the imprint of the sociocultural situation within which it was created. The perception of the museum as a space of interaction between the public and collections is being constantly reconsidered, which is reflected in the priority forms/methods of cultural and educational activities.

Keywords: museology, museum, communication, cultural educational function, methodology of cultural education, museum pedagogy.

Матеріал надійшов 11.05.2018